Liikenne- ja viestintäministeriö VASTAUS LVM2015-00349

LHO Mäntyniemi Maaria(LVM), Kojo Veera(LVM) 02.12.2015

Viite

Asia

LVM; EU-toiminnan ja -vaikuttamisen suunnitelma; EU-prioriteetit vuodelle 2016; vastaus toimenpidepyyntöön VNEUS2015-00734

Liikenne- ja viestintäministeriön EU-toiminnan ja -vaikuttamisen suunnitelma; EU-prioriteetit vuodelle 2016

Yleistä liikenteen EU-politiikasta

Liikennepolitiikan päämääränä on turvata arjen matkojen toimivuus, pitää yllä elinkeinoelämän kilpailukykyä ja hillitä ilmastonmuutosta päästöjen vähentämisen avulla. Suomen haasteena on sijainti etäällä Euroopan liikenteen ja logistiikan valtavirroista, minkä takia kansainvälisillä sopimuksilla ja Euroopan unionin päätöksillä on huomattava merkitys etenkin logistiikan, merenkulun ja raskaan liikenteen kysymyksissä. Suomen intresseissä onkin tavoitella uudenlaista liikenneajattelua, jossa vastataan paremmin yhteiskunnan ja liikenteen käyttäjien - ihmisten ja yritysten - yhä moninaisempiin tarpeisiin. Uuden ajan liikennepolitiikassa liikenne muuttuu kokonaisvaltaiseksi palveluksi (Mobility as a Service, MaaS), jossa keskitytään käyttäjälähtöisten matkojen ja kuljetusten toimivuuteen. Keskeisessä asemassa on digitalisaation, liikennetiedon ja automaation hyödyntäminen. Uudenlaisten palveluiden mahdollistamiseksi liikenne- ja tietoliikenneinfrastruktuuria tarkastellaan kokonaisuutena. Tavoitteena on hyödyntää käytettävissä olevat resurssit viisaasti, lisätä tuottavuutta ja hyvinvointia sekä rakentaa toimintaedellytyksiä uudelle liiketoiminnalle.

Vuoden 2016 EU-prioriteetit – liikenne

1. Liikenne palveluna, tiedon hyödyntäminen ja älyliikenne

Liikenne palveluna (Mobility as a Service, MaaS) on toimintatapa, jossa tietoa ja digitalisaatiota hyödyntämällä luodaan yhteistyössä julkisen sektorin, elinkeinoelämän ja käyttäjien kesken käyttäjälähtöisiä liikenne- ja kuljetuspalveluita tuottava saumattomasti yhteentoimiva ja kestävä liikennejärjestelmä. Tulevaisuuden liikennejärjestelmä muodostuu infrastruktuurin, palveluiden ja tiedon yhteentoimivasta kokonaisuudesta. Tämä on myös läpileikkaava teema kaikissa EU:n liikennepolitiikan asiakokonaisuuksissa ja keskeinen vaikuttamiskärki myös vuonna 2011 julkaistun liikenteen valkoisen kirjan (KOM(2011) 144 lopullinen) jatkotäytäntöönpanon osalta.

Komissio on ilmoittanut antavansa vielä vuoden 2015 aikana aloitteen, joka tähtää tietojen saatavuuden parantamiseen (nk. Access to Data Initiative) edistääkseen ITS- eli älyliikennedirektiivissä määritettyjen tie- ja liikennetietovarantojen tehokkaampaa saatavuutta ja hyödyntämistä. Valmisteilla on ITS-direktiivin alaisuudessa multimodaalisten matkatietopalvelujen tarjoamiseen tähtäävä delegoitu säädös (nk. Multimodal Travel Information Services, MMTIS).

Digitaalisten sisämarkkinoiden (Digital Single Market, DSM) strategiassa on määritelty 16 toimenpidettä, jotka komissio aikoo toteuttaa vuoden 2016 loppuun mennessä. Lähes kaikilla komission digitaalisten sisämarkkinoiden strategiassa esitetyillä toimilla on sekä suoria että välillisiä vaikutuksia myös älyliikenteeseen ja digitaalisen tiedon avaamiseen ja tehokkaampaan hyödyntämiseen.

Käsittelyvaihe

- ITS- eli älyliikennedirektiivin ja sen nojalla annettujen delegoitujen säädösten käsittelyaikataulu.
- Cooperative ITS (C-ITS) tiedonanto odotettavissa 1/2016.
- Horisontti 2020 liikenteen työohjelma: Vaikuttaminen vuosien 2016–2017 työohjelmaan pääosin tehty ja haut ovat avautuneet syys-lokakuun 2015 vaihteessa. Vuoden 2017 työohjelmaa ei ole vielä tiedossa.
- Access to Data -aloitteen ehdotus odotettavissa kolmannella neljänneksellä 2015.
- Multimodal Travel Information Services (MMTIS) -ehdotusta odotetaan vuoden 2015 aikana.

Asian merkitys Suomelle ja Suomen tavoitteet

Juha Sipilän hallituksen ohjelmassa todetaan, että Suomen kilpailukyky rakentuu esimerkiksi ennakkoluulottomalle uudistamiselle kokeiluja ja digitalisaatiota hyödyntäen. Tavoitteena on edesauttaa innovaatio- ja palvelualustojen syntyä sektoreilla, joilla julkishallinnolla on rooli markkinoiden toimivuuden kannalta ja edistää kokeilukulttuuria. Samalla pyritään luomaan erilaisille yrityksille mahdollisuuksia uuteen liiketoimintaan ja sitä kautta kilpailukykynsä parantamiseen. Hallinnon tehtävänä on toimia murroksen mahdollistajana ja toimintaedellytysten rakentajana.

Suomen edun mukaista on edistää EU:n laajuisen palvelumarkkinan synnyttämistä MaaS-palvelukonseptille. Kokonaisuus pitää sisällään muun muassa liikenne-, energia-, ja viestintäinfrastruktuurin, liikennepalvelut ja -tiedot, automatisaation edistämisen sekä maksujärjestelmät. Näiden perusteella tulisi tarkastella myös kaikkia liikennemuotoja harmonisoidusti ja yhdenmukaisesti, eikä pelkästään autoilijoita. Myös yritysten logistiikkapalvelut tehostuvat ja paranevat, kun tieto liikkuu logistiikan sekä liikkujan matkassa yli liikennemuotovaihdosten ja automatisaation täysimääräinen hyödyntäminen on mahdollistettu.

Suomi tavoittelee teknologianeutraalia sääntelyä, jossa pyritään varmistamaan suomalaisten käyttämien standardien yhdenmukaisuus EU-tasolla älykkäissä liikennejärjestelmissä ja -palveluissa. Erityisesti tulee pohtia julkisen sektorin roolia EU:ssa älyliikenteen, liikenteen automatisaation, liikennetiedon sekä -teknologian hyödyntämisen mahdollistajana. Sääntelyn ei – ainakaan ensi vaiheessa – tarvitse välttämättä olla sitovaa, vaan voidaan myös edistää erilaisia alan itsesääntelytoimia.

Avoimella datalla ja tietovarantojen paremmalla hyödyntämisellä luodaan edellytyksiä uusille liiketoimintaideoille. Julkisen sektorin keräämän avoimen tiedon tulisi olla yritysten, kansalaisten ja viranomaisten saatavilla palvelurajapinnasta maksutta tai irrotuskustannuksin. Tämän kehityksen rinnalla on tärkeää pyrkiä myös siihen, että ihmisille annettaisiin oikeus ja pääsy heistä kerättyihin tietoihin (nk. My Data -lähestymistapa).

Digital Single Marketin osalta Suomi kannattaa komission strategiassa esitettyä alustataloutta koskevaa selvitystä, mutta suhtautuu kriittisesti ajatukseen alustoja koskevasta yleissääntelystä. Selvitys tulisi tehdä innovatiivisen ja globaalisti kilpailukykyisen alustatalouden edellytysten näkökulmasta ja siinä tulisi tarkastella erityisesti läpinäkyvyyttä, käyttöehtoja, kilpailuedellytyksiä, luotettavuutta ja tietoturvaa.

EU-tason rahoitusta (Verkkojen Eurooppa, Horisontti 2020) tulisi ohjata älyliikennettä sekä tiedon ja teknologian parempaa hyödyntämistä tukeviin ratkaisuihin. Jakamistalous (collaborative consumption) tulisi ottaa huomioon sääntelyssä: edistäminen, sääntely, verotus, kuluttajansuoja,

vakuutukset. Keskeistä on huomioida palvelujen roaming eli jatkuvuus liikennevälineestä toiseen, kuntien ja kaupunkien sekä valtion rajojen yli.

Vaikuttamistoimet

- Osallistutaan älyliikennedirektiivin mukaisten ensisijaisten toimien kansallista toimeenpanoa koskevien komission delegoitujen säädösten valmisteluun komission asiantuntijatyöryhmissä.
- EU-foorumeissa aktiivinen vaikuttaminen (mm. C-ITS Platform, Digital Transport and Logistics Forum) sekä EU-tasolla toimivissa asiantuntijaorganisaatioissa (mm. ERTICO, iMobility Forum) ja EU-työryhmissä.
- Vaikutetaan EU-tasolla siihen, että EU:n digitaalisia sisämarkkinoita koskeva strategia tukee Suomen älyliikennepoliittisia linjauksia ja tavoitteita. Pyritään varmistamaan, että älykkäitä liikennejärjestelmiä ja -palveluita koskeva EU-tason suunnittelutyö standardoinnin yhdenmukaistamiseksi on mahdollisimman hyvin linjassa suomalaisten käyttämien standardien kanssa.
- Jatketaan MaaS- ja tiedon hyödyntäminen liikenteessä -taustapapereiden laajaa levitystä (non-paperit).
- Kahdenkeskeisten keskustelujen jatkaminen keskeisten EU-jäsenmaiden kanssa (erityisesti UK, NL, AUT, SWE, DE).
- Aktiivinen yhteistyö NL:n kanssa, joka valmistelee pj-kauttaan 2016 (toimet aloitettu).
- Jatketaan aktiivista kanssakäymistä komission keskeisten pääosastojen kanssa: DG Move, DG Connect, DG Grow, DG Comm.
- Aktiivinen yhteistyö Euroopan parlamentin kanssa, erityisesti TRAN, INTA/ITRE.
- Vaikutetaan EU-tasolla siihen, että EU:n Digital Single Market -strategia tukee Suomen liikennepoliittisia linjauksia ja tavoitteita.
- Pyritään aktiiviseen vaikuttamiseen EU-jaostoissa, kuten EU12-sisämarkkinajaostossa.
- Osoitetaan johtajuutta esimerkin avulla toteuttamalla MaaS-palveluita Suomessa.
- Käytetään Liikennelabraa suomalaisen MaaS-osaamisen ikkunana ja porttina kansainvälisille toimijoille kehittää ja toteuttaa MaaS-palveluita yhdessä suomalaisten toimijoiden kanssa.
- Vaikutetaan Horisontti 2020 liikenteen työohjelmaan.

2. Liikenteen automatisaatio

Alankomaiden EU-puheenjohtajuuskaudella liikenteen automaatio ja yhteistoiminnallisuus (ns. keskustelevat ajoneuvot) ovat keskeisiä kehityskohteita liikennejärjestelmän ongelmien ratkaisemissa. Alankomaat laatii parhaillaan taustapaperia (non-paper) aiheesta ja hakee tähän näkemyksiä ja ajatuksia muilta liikenteen automaation tärkeäksi kokevilta EU-mailta. Aikomuksena on myös järjestää raskaan kaluston letka-ajokokeilun (European Truck Platooning Challenge) osana huhtikuun 2016 epävirallista liikenneministerikokousta.

Euroopan lentoturvallisuusvirasto EASA on julkaissut periaate-ehdotuksen miehittämättömiä ilma-aluksia RPAS:a koskevan säädöslaadinnan pohjaksi, minkä seurauksena kaikille RPAS:lle annettaisiin eurooppalaiset säännöt niiden painosta riippumatta. EASA-asetukseen (EY) N:o 216/2008 ollaan suunnittelemassa edellä tarkoitetun huomioon ottavia muutoksia, sillä niin kauan kun EASA:n toimivaltaa ei laajenneta kattamaan alle 150 kiloisia RPAS:a, se voi hyväksyä ainoastaan niitä koskevia soveltamisohjeita. Muutokset ovat osa komission lentoliikennepaketin lainsäädäntöesityksiä.

Käsittelyvaihe

Alankomaat julkaisee taustapaperinsa liikenteen automatisaatiosta alustavan tiedon mukaan puheenjohtajuuskautensa alussa 01/2016. Alankomaiden puheenjohtajuuskauden epävirallinen liikenne- ja ympäristöministerikokous järjestään 14. – 15.4.2016. Liikenneasioiden osalta kokouksessa on tarkoitus hyväksyä Amsterdamin deklaraatio koordinoidusta etenemisestä automaation alalla, ml. standardointi.

RPAS:n osalta EASA on toimittanut komissiolle ehdotuksen tulevaksi sääntelyksi, jonka käsittely aloitettaneen komiteatasolla alkukeväästä 2016. Komission lentoliikennepaketti laaditaan vuoden 2015 loppuun mennessä: tiedonannon esittely 10.12.2015 liikenneneuvostossa, ministeritason keskustelu 20.–21.1.2016 EU:n lentoliikennestrategiasta (Aviation Summit, Schipholin lentoasema); lainsäädäntöehdotukset (ml. EASA-asetus) tiedonannon jälkeen.

Asian merkitys Suomelle ja Suomen tavoitteet

Suomi pyrkii liikenteen älykkään automaation hyödyntämisen edelläkävijämaaksi, mitä tulee edistää kansallisesti aktivoimalla ja verkottamalla toimijoita sekä EU-tasolla aihealueen tärkeyttä korostamalla. Suomi sopii erinomaisesti liikenteen automaation kokeiluympäristöksi: lainsäädäntö on mahdollistavaa, teknologista ja testaukseen liittyvää osaamista on runsaasti sekä monipuoliset, nopeasti vaihtelevat ääriolosuhteet tarjoavat loistavat testimahdollisuudet.

Miehittämättömien ilma-alusten kansainvälinen, EU-, ja kansallinen toimijakenttä on hajautunutta. RPAS-toimijat ovat uusi ilmatilan käyttäjäryhmä, jotka on sovitettava olemassa olevaan ilmailuun turvallisesti. Tähän mennessä 18 jäsenvaltiota on laatinut tai on laatimassa kansallisia sääntöjä kevyille RPAS:lle. Erityisen tärkeää olisi vaikuttaa tulossa olevaan sääntelyyn, joka olisi riski- ja suorituskykyperusteista ja jossa omaksuttaisiin learning by doing -lähestymistapa. Myös kansallisen liikkumavaran säilyttäminen on erittäin tärkeää, jotta Suomi voisi hyötyä kansallisista erityispiirteistään.

Vaikuttamistoimet

Tieliikenteen automaatio:
- Jatketaan aktiivista yhteistyötä Hollannin kanssa taustapaperiin liittyen (yhteistyö aloitettu 07/2015).
- Tieliikenteen automaation osalta yhteistyötä Hollannin, Viron kanssa
- Päivitetään ja jaetaan aktiivisesti kirjallista vaikuttamismateriaalia

Miehittämättömät ilma-alukset:
- LVMn ja EUEn vaikuttamisen painopiste DG MOVE; Trafilla EASA, jäsenvaltioiden ilmailujohtajat ja JARUS; viestien yhdenmukaisuus tärkeää
- lainsäädäntöehdotusten käsittelyssä vaikuttamistoimet kohdistuvat etenkin neuvosto- ja EP-käsittelyyn
- Päivitetään tarvittaessa syksyllä 2015 valmisteltua kirjallista vaikuttamismateriaalia

3. Liikenteen ympäristöasiat

Euroopan komissio on esittänyt vuoden 2030 sitovaksi ilmasto- ja energiatavoitteeksi kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisen 40 prosentilla vuoden 1990 tasosta. Päästökauppasektorin osalta tämä tarkoittaa päästöjen vähentämistä 43 prosentilla ja päästökaupan ulkopuolella olevien alojen, joihin myös liikenne kuuluu, yhteensä 30 prosentilla vuoden 2005 tasosta. Jäsenmaakohtaiset tavoitteet ei-päästökauppasektorille sovitaan todennäköisesti vuoden 2016 aikana. Komission esitystä asiasta odotetaan kevään 2016 aikana. Suomelle on yleisesti ennakoitu jopa 36 % päästövähennystavoitetta. Vuoden 2020 tavoitteena on 16 % päästövähennys Suomen ei-päästökauppasektorilla, eli tavoite vuoteen 2030 tiukkenee merkittävästi.

Liikenne tuottaa Suomessa noin 40 % ei-päästökauppasektorin kasvihuonekaasupäästöistä ja siten sillä on erittäin keskeinen merkitys Suomen kansallisten tavoitteiden saavuttamisessa. Liikennesektorilla on myös huomattava päästövähennyspotentiaali, kun päästöjä voidaan vähentää sekä liikenteen energiatehokkuutta parantamalla että uusiutuviin tai vähäpäästöisiin polttoaineisiin siirtymällä. EU:ssa on vireillä useita eri lainsäädäntö- ja strategiahankkeita, joilla on vaikutusta liikenteen kasvihuonekaasupäästöihin.

Kansainvälisen ilmailun ja merenkulun päästöjä vähennetään myöhemmin alajärjestöjen ICAO:n ja IMO:n puitteissa sovittavien markkinapohjaisten ohjauskeinojen avulla niin, että näiden toimialojen päästövähennykset ovat linjassa muiden toimialojen päästövähennysten kanssa.

ICAO mahdollisesti sopii omasta markkinapohjaisesta ohjauskeinosta jo syksyllä 2016 pidettävässä yleiskokouksessa.

Käsittelyvaihe

Pariisin ilmastokokouksessa (COP21) joulukuussa 2015 on tarkoitus sopia uudesta ilmastosopimuksesta, joka asettaa sitovan päästövähennystavoitteen EU:lle. Uusi ilmastosopimus tunnustanee tämän hetkisen sopimusluonnoksen perusteella sen, että kansainvälisen ilmailun ja merenkulun päästövähennyskeinoista sovitaan myöhemmin asianomaisten sektorijärjestöjen, kuten ICAO ja IMO, puitteissa. Ennen vuotta 2020 tullee myös uudistettavaksi uusiutuvan energian RES-direktiivi, polttoaineiden FQD-laatudirektiivi sekä uudet CO_2-raja-arvot ajoneuvoille.

Asian merkitys Suomelle ja Suomen tavoitteet

Liikenteen päästöjä tulee vähentää merkittävästi jo vuoteen 2030 mennessä, jotta liikenne vuonna 2050 olisi lähes päästötöntä. Tärkeimmät keinot päästöjen vähentämiseksi ovat liikenteen energiankulutuksen pienentäminen, energiatehokkuuden parantaminen ja fossiilisten polttoaineiden korvaaminen muilla vaihtoehdoilla. Esimerkiksi Juha Sipilän hallituksen tavoitteena on vähentää päästöjä uusiutuvaa energiaa lisäämällä, jolloin vuoteen 2030 mennessä liikenteen uusiutuvien polttoaineiden osuus olisi 40 prosenttia. Näitä ovat muun muassa maakaasu, biokaasu ja nestemäiset biopolttoaineet sekä vety. Myös uusiutuvilla raaka-aineilla tuotettu sähkö auttaa siirtymistä kohti hiilineutraalia liikennettä. Keinoissa tulee lisäksi ajatella liikennejärjestelmän, kulku- ja kuljetustapavalintojen, MaaS-ajattelun, älyliikenteen ja ajoneuvojen sitovien CO_2-raja-arvojen vaikutusta energiankulutukseen.

Suomi katsoo, että lentoliikennettä lukuun ottamatta muita liikenteen päästöjä ei tule yhdistää yleiseen päästökauppaan, vaikka nykyinen lainsäädäntö sen mahdollistaisikin. Eri arvioiden mukaan liikenteen päästöjen yhdistäminen yleiseen päästökauppaan jäädyttäisi liikenteen päästövähennykset nykytasolle, kun taas muita ohjauskeinoja kehittämällä ne vähenisivät parhaimmillaan jopa 30 – 40 % vuoteen 2030 mennessä.

Suomen on aktiivisesti vaikutettava EU:n kautta ja suoraan ICAO:ssa ja IMO:ssa, että järjestöjen puitteissa saavutetaan ratkaisu globaalista markkinapohjaisesta ohjauskeinosta, jotta ei turvauduta alueellisiin ratkaisuihin. Maailmanlaajuiset ohjauskeinot turvaavat eri maiden toimijoiden tasapuoliset toimintaedellytykset.

Vaikuttamistoimet

- Vaihtoehtoisten käyttövoimien osuuden lisääminen liikenteessä (uusiutuvan energian RES-direktiivi + polttoaineiden laatudirektiivi FQD ja näiden jatko vuoden 2020 jälkeen): vaikuttaminen komission keskeisiin pääosastoihin (DG MOVE, DG CLIMA, DG ENV ja DG ENERG) yhdessä TEM:n ja YM:n kanssa.
- Liikennejärjestelmän ja liikennevälineiden energiatehokkuuden parantaminen (ajoneuvojen sitovat CO2-raja-arvot, raskaan kaluston CO2-strategia): LVM ja Trafi vaikuttavat aktiivisesti EU-tason asiantuntijaryhmissä.
- Oikeudenmukainen taakanjako jäsenmaiden kesken: vaikutetaan aktiivisesti kansallisten kantojen muodostamiseen.
- Lentoliikenteen ja merenkulun toimista sopiminen ICAO:ssa ja IMO:ssa: vaikutetaan EU:n yhteisten kantojen muodostamiseen.
- Aktiivinen yhteistyö Euroopan parlamentin kanssa, erityisesti TRAN ja ENVI.
- Päivitetään syksyllä 2015 valmisteltua liikenteen ympäristöasioita koskevaa vaikuttamispaperia

4. Liikennealan sääntelyn kehittäminen

Euroopan komissio teki joulukuussa 2012 aloitteen Regulatory Fitness and Performance Programme (REFIT) -ohjelmasta ja antoi sitä koskevan tiedonannon lokakuussa 2013 (COM(2013)685 final). REFIT pitää sisällään aloitteen järkevästä lainsäädännöstä, joka vähentää hallinnollista taakkaa ja sopii tarkoitukseensa (fit for purpose). Tämän jälkeen komissio ja

jäsenvaltiot ovat kartoittaneet niitä säädöksiä, joiden toimivuutta tulisi arvioida. Uusin komission REFIT-toimien luettelo on komission työohjelman liitteenä (COM(2015) 610 final ANNEX 2). Komissio vakinaisti REFIT-toiminnan 19.5.2015 tekemällään päätöksellä REFIT Platformin perustamisesta (C(2015) 3261 final). Platform-foorumi kerää lainsäädännön muutosehdotuksia eli toisin sanoen säädösten keventämis- ja taakanvähentämisehdotuksia.

Käsittelyvaihe

REFIT on osa paremman sääntelyn kokonaisuutta, jota on käsitelty useampien komissioiden aikana. Komissio julkaisi 19.5.2015 parempaa sääntelyä koskevan paketin, johon sisältyy ehdotus uudeksi parempaa sääntelyä koskevaksi toimielinten väliseksi sopimukseksi sekä useita komission paremman sääntelyn työtä määrittäviä asiakirjoja (COM82015) 216 final ja Annexes).

Parempaa sääntelyä koskevan toimielinten välisen sopimuksen neuvottelut aloitetaan alkusyksystä. Asiaa on käsitelty YAN:ssa 23.6.2015 sekä heinäkuussa epävirallisen neuvoston kokouksessa. Tavoitteena on saada neuvotteluratkaisu vuoden 2015 loppuun mennessä. Yleistavoitteena on toimielinten välisen yhteistyön kehittäminen, jotta unioni toimisi paremmin ja tuottaisi parempia tuloksia kansalaisille ja yrityksille. Asia huomioidaan myös komission 2016 työohjelmassa.

REFIT Platform on avannut kuulemisprosessin 1.9.2015 saakka sidosryhmille ja ne voivat tehdä lainsäädännön/toimintojen muutosesityksiä siihen mennessä. Platform kokoontuu myöhemmin syksyllä 2015. Jäsenmailla on oma Government-ryhmä ja sidosryhmillä myös omansa.

Asian merkitys Suomelle ja Suomen tavoitteet

Suomen EU-vaikuttamisen painopisteenä on nykyistä vähäisempi, parempi ja kevyempi sääntely. Suomi arvioi kaikkea EU-sääntelyä talouskasvun, kilpailukyvyn ja työllisyyden näkökulmasta ja edellyttää vastaavaa käytäntöä myös EU:n toimielinten tasolla. Sääntelyn vaikutuksia, tarpeellisuutta ja hyväksyttävyyttä tulee arvioida kaikissa vaiheissa säädöksen suunnittelusta sen täytäntöönpano- ja soveltamisvaiheeseen. Suomi ei lisää kilpailukykyä haittaavaa ylimääräistä taakkaa EU-sääntelyn kansallisessa toimeenpanossa. Kilpailukykyä ja työllisyyttä turvaavia EU-sääntelyn mahdollistamia joustoja tulee hyödyntää täysimääräisesti.

Korkealaatuiset vaikutusarvioinnit ovat keskeisessä asemassa sääntelyn toimivuuden parantamisessa. Suomen painotusten mukaista on se, että ohjeissa korostuvat vaikutukset kilpailukyvyn, pk-yritysten ja digitalisaation kannalta. Valmiuksia toteuttaa vaikutusarviointeja tulee lisätä myös neuvostossa. Lisäksi Suomen tulee kansallisesti vahvistaa kykyään arvioida EU-sääntelyn taloudellista merkitystä ja oikeudellisia ulottuvuuksia.

Suomi tukee sääntelyn toimivuutta ja tuloksellisuutta koskevan REFIT-ohjelman kunnianhimoista jatkamista. Suomi pitää hyvänä uuden foorumin perustamista (REFIT Platform). Suomi pitää tärkeänä, että osana REFIT-ohjelmaa myös määrällisiä sääntelyn vähentämistä koskevia tavoitteita tulisi ottaa käyttöön.

Ongelmallisen EU-sääntelyn kartoittaminen on jatkuva prosessi. Olisi tehtävä uusi kartoitus ja pystyttävä tunnistamaan ne hankkeet, joita esitetään REFIT-ohjelmaan. Erityistavoitteena on edistää kaikkia liikennemuotoja koskevaa yhteistä sääntelyä, erityisesti markkinoiden toimintaa sekä pätevyyksiä ja lupia koskevan sääntelyn osalta. Globaaleissa liikennemuodoissa, lentoliikenteessä ja merenkulussa, tulisi välttää kansainvälisten sääntöjen toisintamista ja täydentämistä EU-säädöksillä ilman painavia perusteita.

Vaikuttamistoimet

- Aktiivinen osallistuminen EU-institutionaalisen jaoston toimintaan sekä yhteydet TEM ja VNK.
- Vaikuttaminen komission pääsihteeristöön ja DG Moveen.
- Osallistuminen REFIT-jäsenmaaryhmän (Kroatia, Saksa, Unkari, Alankomaat, Puola, Romania, UK ja Suomi) tapaamisiin sekä yhteisen vaikuttamispaperin valmistelu.

5. EU:n lentoliikennepaketti

Vuoden 2015 lopulla julkaistava EU:n lentoliikennepaketti koostuu lainsäädäntöesityksistä sekä EU:n lentoliikenteen kilpailukykyä koskevasta EU:n lentoliikennestrategia -tiedonannosta. Lähtökohtana nähdään lentoliikenteen tärkeä merkitys talouteen, liikkumiseen ja liiketoimintaan. Lentoliikenne on tämän takia myös yksi komission vuoden 2015 työohjelman painopistealueista. EU:n lentoliikennestrategia tähtää kattavaan visioon siitä miten EU:n lentoliikenteen kilpailukyky pystytään turvaamaan jatkossa.

Tiedonannon lisäksi valmisteilla on

- EASA- asetuksen (EY) N:o 216/2008 uudistaminen
- Yhteisön lentoliikenteen harjoittajia vahingoittavilta tuilta ja epäterveiltä hinnoittelukäytännöiltä suojautumista koskevan (EY) N:o 868/2004 asetuksen uudistaminen
- Useita ehdotuksia neuvoston päätöksiksi neuvottelumandaatin antamisesta komissiolle EU-tason kattavan lentoliikennesopimuksen neuvottelemisesta strategisesti tärkeiden kolmansien maiden kanssa, mm. Persianlahden maat, ASEAN, Kiina.
- Euroopan lentoturvallisuusvirasto EASAn 31.7.2015 julkaisema periaate-ehdotus miehittämättömiä ilma-aluksia (RPAS) koskevan säädöslaadinnan pohjaksi
- SESAR-projekti ilmatilan hallintaan liittyen.

Käsittelyvaihe

Komissio tulee julkaisemaan tiedonannon loppuvuodesta 2015. Komissio esittelee paketin liikenneneuvostossa 10.12.2015. Tiedonannon käsittelyn on tarkoitus alkaa neuvostossa ja Euroopan parlamentissa keväällä 2016. Alankomaat järjestää Amsterdamissa 20. – 21.1.2016 ministeritason kokouksen aiheesta (European Aviation Summit).

Konsultaatioaika EASA:n RPAS-ehdotukseen päättyi 25.9.2015, jonka jälkeen EASA toimittaa lausunnon (opinion) komissiolle vuoden 2015 loppuun mennessä.

Asian merkitys Suomelle ja Suomen tavoitteet

- Suomelle tärkeät seikat
    1. Avoin, liberaali, markkinaehtoinen lentoliikennepolitiikka
    2. Tasapuoliset toimintaedellytykset
    3. Tasapuolinen markkinoillepääsy
    4. Kilpailukyvyn ja kasvun tukeminen
    5. Korkea turvallisuustaso
    6. Älykkyys ja ympäristöystävällisyys
    7. Tehokas lentokenttäkapasiteetin ja ilmatilan käyttö
    8. Verkostoperiaate turvaa alueiden saavutettavuuden ja kohtuullisen maksutason
    9. Miehittämättömän ilmailun sääntely riski- ja suorituskykyperusteiseksi, learning by doing –lähestymistapa
    10. EU-tason lentoliikennesopimuksien neuvottelumandaattien ns. jäädytysvaikutuksen minimointi esim. mandaatin kestoa rajaamalla.

Vaikuttamistoimet

Ennakkovaikuttamistyötä on tehty komission ja muiden jäsenvaltioiden suuntaan paljon vuoden 2015 aikana. Kun paketti esitellään liikenneneuvostossa 10.12.2015 ja tulee neuvoston ja parlamentin käsittelyyn vaikuttamistyötä jatketaan mm. seuraavasti:

- Keskustellaan asiasta DG MOVEn keskeisten virkamiesten kanssa sekä johtaja- että asiantuntijatasolla mm. LPO:n johtoryhmän vaikuttamismatkojen yhteydessä.
- Osallistutaan aktiivisesti työskentelyyn neuvoston ilmailutyöryhmässä ja lentoliikenteen erityiskomiteassa (SC&CF).

- Päivitetään tarvittaessa syksyllä 2014 laadittua ulkosuhdeprioriteetit-listaa ja keväällä 2015 laadittua vaikuttamispaperi.
- RPAS:ien osalta päivitetään tarvittaessa syksyllä 2015 laadittua kantapaperia. LVMn ja EUEn vaikuttamisen painopiste DG MOVE; Trafilla EASA, jäsenvaltioiden ilmailujohtajat ja JARUS; viestien yhdenmukaisuus tärkeää.
- Vaikutetaan Euroopan parlamenttiin, erityisesti TRAN.
- Keskustellaan asiasta tulevien neuvoston pj-maiden kanssa, erityisesti Hollanti ja Slovakia.

6. EU:n maantieliikennepaketti

Komissio valmistelee laajaa maantieliikennettä koskevaa aloitetta, joka sisältää alustavien tietojen mukaan tiedonannon ja useita lainsäädäntöehdotuksia, joihin kuuluvat:

1. Vinjettidirektiivi
2. Yhteentoimivuusdirektiivi ja EETS-päätös
3. Tavaraliikenteen markkinoillepääsy (kabotaasi)
4. Tiekuljetusten kansainvälinen sääntely EU:ssa
5. Sosiaaliset näkökohdat ja valvonta
6. Eurooppalaisen tieviraston perustaminen (European Road Agency)
7. Kuljettajien ammattiin pääsy

Käsittelyvaihe

Maantieliikennepaketti tultaneen antamaan vuoden 2016 aikana tai viimeistään 2017 alussa yhtenä kokonaisuutena. Ennen pakettia komissio antaa tiedonannon, joka on tarkoitus tulla ulos vuoden 2016 alussa. Julkinen konsultaatio käynnistynee syksyn 2015 aikana. Brysselissä 10.12.2015 pidettävässä liikenneneuvostossa maantieliikenteen sosiaalisista kysymyksistä on tarkoitus käydä periaatekeskustelu.

Asian merkitys Suomelle ja Suomen tavoitteet

Vinjettidirektiivi

Kilometreihin perustuvat sähköiset tiemaksujärjestelmät edistävät liikenteen digitalisaatiota ja uusia liikenteen palveluja, mikä on Suomen tavoitteiden mukaista. Lisäksi tiemaksutulojen käyttäminen infrainvestointeihin parantaisi tietullien yleistä hyväksyttävyyttä. Suomi pitää välttämättömänä varmistaa, että sääntelyssä huomioidaan riittävällä tavalla myös yksityisten investointien tarve infrarahoituksessa, eikä järjestelmä saa olla niille esteenä. Sääntelyn tulee mahdollistaa innovatiivisten rahoitusmallien hyödyntäminen ja kannustaa niihin.

Yhteentoimivuusdirektiivi ja EETS-päätös

Komission muutosehdotusten tavoitteena on edistää EETS:n toteumista, mikä on myös Suomen intressissä, koska toimiva EETS helpottaa liikkumista Euroopan tieverkossa, edistää liikenteen ICT-palvelumarkkinoiden syntymistä ja antaa uusia välineitä EU:n liikennepolitiikan toteuttamiseen. Myös sääntelyn täsmentäminen niin, että yritysten EETS-rekisteröityminen, markkinoillepääsy ja liiketoiminta helpottuvat, on paremman regulaation kautta kannatettavaa. Suomen kannalta on tärkeää, että lainsäädäntö takaa EETS:n kattavuuden niin, että palvelu on saatavilla myös kauempana keskeisistä markkinoista. Komission muutosehdotukset eivät ole ristiriidassa tämän tavoitteen kanssa.

Tavaraliikenteen markkinoillepääsy (kabotaasi)

Suomen ongelmana on kabotaasiin liittyvä harmaa talous lähinnä minimipalkkasäännösten ja työaikojen noudattamisen valvonnan vaikeudessa ja verojen maksun kontrolloinnissa, koska yhtiön konttori ja kirjanpito on vain sijaintivaltiossa. Tavoitteena tulisi olla jäsenvaltioiden viranomaisten pakollinen tietojenvaihto ainakin palkoista ja työajoista. Norminpurun edistämiseksi voisi myös vapauttaa kevyitä kuljetuksia lupapakosta sekä kuljettajan ammattipätevyyspakon rajaa nostaa ja vapautuksia lisätä.

Tiekuljetusten kansainvälinen sääntely EU:ssa

Asioilla on merkitystä erityisesti Suomen ja Venäjän tieliikennesuhteissa.

Sosiaaliset näkökohdat ja valvonta

Suomen tavoitteena on harmaan talouden valvonnan parantaminen ja ajoaika/työaikasäädösten väljentäminen.

Eurooppalaisen tieviraston perustaminen (European Road Agency)

Tässä vaiheessa Suomi suhtautuu varauksellisesti uuden liikennemuotokohtaisen viraston perustamiseen. Ensi sijassa tulisi tarkastella nykyistenkin virastojen hallintorakenteiden yhtenäistämistä.

Kuljettajien ammattiin pääsy

Suomen tavoitteena on voimassaolevan sääntelyn selkiyttäminen ja joustavoittaminen. Direktiivi 2003/59/EY on toisaalta lisännyt kuljettajien osaamista, mutta toisaalta se on jäykistänyt kuljetussektoria ja luonut epäselviä soveltamistilanteita. Suomen tavoitteena on selkiyttää ammattipätevyysjärjestelmää ja lisätä joustavuutta, esimerkiksi ikärajojen soveltamisessa.

Vaikuttamistoimet

- Jatketaan vuonna 2015 aloitettua ennakkovaikuttamistyötä siihen asti, kun paketti julkaistaan, mm.:
    - Keskustellaan asiasta DG MOVEn keskeisten virkamiesten kanssa sekä johtaja- että asiantuntijatasolla mm. LPO:n johtoryhmän vaikuttamismatkojen yhteydessä.
    - Laaditaan tarpeelliset kirjalliset vaikuttamismateriaalit.
    - Vaikutetaan Euroopan parlamenttiin, erityisesti TRAN.
    - Keskustellaan asiasta tulevien neuvoston pj-maiden kanssa, erityisesti Hollanti ja Slovakia.

Yleistä viestinnän EU-politiikasta

Tieto- ja viestintäteknologioiden merkitys kansantalouden kasvun ja tuottavuuden parantamiseksi on huomattava. Tieto- ja viestintäteknologioiden tehokas hyödyntäminen edellyttää muun muassa tehokasta laajakaistainfrastruktuuria, korkeaa tietoteknistä osaamista sekä turvallisia ja luotettavia palveluita. Digitaalikehityksen kannalta on ensiarvoisen tärkeää hakea ratkaisuja kansainvälisten markkinoiden ja erityisesti eurooppalaisia kansantalouksien kehitystä jarruttaviin sisämarkkinoiden esteisiin.

Merkittävä osa viestintäpolitiikan hallinnonalan lainsäädännöstä tulee EU-tasolta. Sääntelyn tulisi mahdollistaa uusien palveluiden ja innovaatioiden kehittyminen. Voimassa olevaa sääntelyä on voitava tarkastella uudelleen ja tarvittaessa myös purkaa siltä osin, kuin se heikentää Euroopan kilpailukykyä ja innovatiivisuutta. Raskasta ja vanhentunutta sääntelyä ei tulisi lähtökohtaisesti laajentaa sovellettavaksi uudenlaisiin toimijoihin, vaan sääntelyä tulisi ennemminkin purkaa ja keskittää tarvittava sääntely käyttäjien perustarpeiden ja yhteiskunnan toimivuuden kannalta keskeisimpiin asioihin.

Lähtökohtaisesti Suomi näkee, että eurooppalaisen viestintäalan sääntelykehyksen tulisi olla joustava mahdollistaen innovatiivisten, luotettavien ja monipuolisten uusien palvelujen tuotannon sekä niiden vapaan hyödyntämisen ja liikkuvuuden kuluttajalähtöisestä näkökulmasta. Samalla sen tulisi tarjota riittävät keinot puuttua mahdollisiin ongelmiin, mutta ei määritellä itse palvelujen sisältöä. Suomi näkee myös, että Euroopan tasolla luotavien toimenpiteiden pitäisi sulautua kansainväliseen toimintaympäristöön ja sen myötä edistää eurooppalaisten yritysten globaalia kilpailukykyä ja toisaalta mahdollistaa se, että eurooppalaiset käyttäjät pääsevät hyötymään mahdollisimman tehokkaasti myös maanosan ulkopuolella tuotettavista innovaatioista.

Vuoden 2016 EU-prioriteetit - viestintä

Digitaalisia sisämarkkinoita koskeva strategia (DSM) ja siihen sisältyvät toimenpide-ehdotukset

Digitaalisia sisämarkkinoita koskevassa DSM-strategiassa linjataan ne keskeiset toimenpiteet, joita tarvitaan digitaalisten sisämarkkinoiden loppuun saattamiseksi. Digitaaliset sisämarkkinat on yksi Junckerin komission painopistealueista.
Strategia on jaettu kolmeen osa-alueeseen:

1) Digitaalisten tuotteiden ja palveluiden saatavuuden parantaminen kuluttajille ja yrityksille koko Euroopassa
- sähköinen kaupankäynti, maarajoitukset, pakettijakelu, tekijänoikeudet, arvonlisäverotus

2) Suotuisten ja tasapuolisten olosuhteiden luominen edistyneille digitaaliverkoille ja innovatiivisille palveluille
- sähköisen viestinnän sääntely, median sääntely, digitaaliset alustat, luottamus ja tietosuoja

3) Digitaalitalouden kasvupotentiaalin maksimointi
- big data/pilvipalvelut, tiedon vapaa liikkuvuus, yhteentoimivuus ja standardit, digitaalitaidot/sähköinen hallinto

Asian merkitys Suomelle ja Suomen tavoitteet

Strategia on luonteeltaan horisontaalinen ja sen osa-alueet sijoittuvat kansallisesti monen eri ministeriön toimialalle. Suomen kantoja koordinoi valtioneuvoston kanslia. Suomen kantaa on linjattu tarkemmin E-kirjeessä E 21/2015 vp. Suomen tarkempi kanta kuhunkin aloitteeseen muodostetaan kunkin aloitteen antamisen yhteydessä.

Suomi on kannassaan asettunut tukemaan komission strategian tavoitteita. Digitaalisen talouden kasvun edellytyksiä tulee vahvistaa ja sisämarkkinoiden esteitä poistaa. Politiikka- ja

lainsäädäntöehdotusten lähtökohtana tulee olla digitaalisen talouden edellytysten turvaaminen. Uuden sääntelyn tarvetta on harkittava huolellisesti ja ylisääntelyä tulee välttää. Sääntelyn lähtökohtina tulee olla toimivuus digitaalisessa toimintaympäristössä, uusien liiketoimintamallien mahdollistaminen ja teknologianeutraalius. Digitaalisten sisämarkkinoiden sääntelyn tulisi perustua ensisijaisesti yleisen elinkeinotoiminnan sääntelyyn.

Käsittelyvaihe

Komission antoi digitaalisia sisämarkkinoita koskevan strategian 6.5.2015. Strategiaan liittyvät lainsäädäntö- ja politiikkaehdotukset annetaan erikseen vuosien 2015 ja 2016 aikana. Liikenne- ja viestintäministeriön asioiden osalta ensimmäisenä ovat todennäköisesti tulossa aloitteet sähköisen viestinnän sääntelykehyksen uudistamisesta ja audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin uudistamisesta.

Tällä hetkellä käynnissä on komission julkinen kuuleminen seuraavista viestintäpolitiikan kannalta keskeisistä aiheista:

- Sähköisen viestinnän sääntelykehys
- Maakohtaiset estot ja muut maantieteelliset rajoitukset (geoblokkaus) ostosten teossa ja tietojen hankinnassa EU:ssa
- Verkkoalustojen, verkkovälittäjin, data- ja pilvipalvelujen sekä vuorovaikutustalouden sääntely-ympäristö

Pakettiasioiden ja AV-direktiivin osalta kuulemiset ovat päättyneet. Julkisen ja yksityisen sektorin välistä tietoturvayhteistyötä koskeva kuuleminen on tämänhetkisen tiedon mukaan käynnistymässä joulukuun aikana.

Suuntaa-antava vaikuttamissuunnitelma koskien DSM-strategiaa kokonaisuudessaan ja alla listattuja siihen sisältyviä toimenpiteitä

- Valtioneuvoston kanslia koordinoi DSM-strategiaan liittyvää vaikuttamista. Vaikuttamistyötä on tehty jo ennen strategian antamista VNK:n koordinoimana.

- Komissiossa DSM-vastuulliset ovat komissaari Oettinger (digitaalitalous- ja yhteiskunta) ja varapuheenjohtaja Ansip (digitaaliset sisämarkkinat). DSM-hankkeista suuri osa on DG Connect -pääosaston (viestintäverkot, sisällöt ja teknologia) vastuulla. Komissio on suunnitellut korkean tason ryhmän perustamista DSM-strategiaa koordinoimaan, mutta uutta ryhmää ei ole toistaiseksi perustettu. Jäsenmaiden kantoja on koordinoitu muun muassa edellisen komission kaudella perustetun Digitaalistrategian korkean tason ryhmän kautta.

- DG Connectin sisällä DSM-strategiaa koordinoidaan Digital Single Market (F1) -yksikössä, jota johtaa Martin Bailey.

- Euroopan parlamentissa teollisuus-, tutkimus ja energiavaltiokunta (ITRE) ja sisämarkkinavaliokunta (IMCO) laativat yhdessä ja tasavertaisesti mietinnön digitaalisista sisämarkkinoista ja äänestävät yhteisesti lopullisesta raportista. IMCO:ssa on suomalaisena täysjäsenenä Liisa Jaakonsaari. ITRE:n puolella esittelijänä on Kaja Kallas ja kahdesta muusta suurimmasta poliittisesta ryhmästä tulevat vastuuhenkilöt ovat Henna Virkkunen (EPP) ja Miapetra Kumpula-Natri (S&D). Parlamentin ITRE-valiokunnassa tärkeä yhteyshenkilö on kansallinen asiantuntija Mikael Kekkonen työ- ja elinkeinoministeriöstä.

- Liikenne- ja viestintäministeriön viestintäpolitiikan osaston johto on käynyt Brysselissä vaikuttamismatkalla noin kerran vuodessa. Seuraavaa matkaa suunnitellaan vuoden 2016 alkuun, jolloin ministeriössä on uusi organisaatio ja osallistujat selviävät myöhemmin. Matkalla tavataan keskeisiä henkilöitä mm. komissiosta ja otetaan esille Suomen kannat. Tapaamisia varten valmistellaan kirjallinen materiaali. Myös muita matkoja järjestetään tarpeen mukaan.

- EU-vaikuttamisessa otetaan huomioon myös paremman EU-sääntelyn kartoitus viestintäpolitiikan hallinnonalalla syksyllä 2015

Direktiivi sähköisestä kaupankäynnistä/rajat ylittävä verkkokauppa

Osana digitaalisten sisämarkkinoiden strategiaa komissio aikoo edistää sähköistä kaupankäyntiä ja edistää rajat ylittävää verkkokauppaa erilaisilla lainsäädäntöesityksillä. Sähkökauppadirektiivin uudistaminen on yksi näistä komission hankkeista.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä sähköisestä kaupankäynnistä (2000/31/EY, jäljempänä sähkökauppadirektiivi) on tavoitteena edistää palvelujen tarjoamista sähköisesti jäsenvaltiosta toiseen. Sähkökauppadirektiivi koskee tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamista sekä sopimusten tekemistä sähköisessä muodossa. Tietoyhteiskunnan palveluja ovat kaikki etäpalveluina sähköisessä muodossa palvelun vastaanottajan henkilökohtaisesta pyynnöstä toimitettavat palvelut, joista tavallisesti maksetaan korvaus.

Direktiivin tavoitteena on ollut varmistaa suotuisa toimintaympäristö sähköisen kaupankäynnin kasvulle. Vaikka sisämarkkinoiden kehittymisessä on edistytty EU:ssa jo melko pitkälle, jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen eroavuudet aiheuttavat usein kuitenkin esteitä palvelujen tarjoamiselle sähköisesti jäsenvaltiosta toiseen. Sähkökauppadirektiivillä luoduilla yhteisillä puitteilla pyritään yhtäältä poistamaan näitä esteitä ja siten parantamaan yritysten toimintaedellytyksiä sekä toisaalta lisäämään kuluttajien luottamusta sähköiseen kaupankäyntiin. Näiden tavoitteiden toteuttamiseksi direktiiviin on otettu säännöksiä muun muassa tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisen vapaudesta, palvelun tarjoajien sijoittautumisesta, tiedonantovelvollisuudesta, kaupallista viestinnästä, sähköisesti tehtävistä sopimuksista sekä välittäjinä toimivien palvelujen tarjoajien vastuuvapauden edellytyksistä.

Sähkökauppadirektiivillä ja erityisesti direktiiviin sisältyvällä alkuperämaaperiaatteella on tärkeä osa rajat ylittävän verkkokaupan edistämisessä. Alkuperämaaperiaate tarkoittaa sitä, että elinkeinonharjoittaja voi tarjotessaan tavaroita tai palveluita verkossa noudattaa lähtökohtaisesti vain oman valtionsa lakia.

Käsittelyvaihe

Syksyllä 2015 käynnissä on komission järjestämä julkinen kuuleminen, jossa esillä on kysymyksiä liittyen uusiin ja sääntelemättömiin ilmiöihin kuten (perusteettomat) maarajoitukset, sähköiset kaupalliset alustat, jakamistalous sekä siihen liittyvät vastuukysymykset.

Komissio on myös käynnistänyt selvityksen, jossa tutkitaan kilpailun toimivuutta sähköisen kaupankäynnin alalla. Komissio on luvannut tietoja tästä selvityksestä vuoden 2016 alkupuolella.

Kuulemisen ja selvityksen tulosten perusteella komissio harkitsee lainsäädäntötoimia. Aloitteet annettaisiin todennäköisesti vuonna 2016.

Asian merkitys Suomelle ja Suomen tavoitteet

Suomi katsoo, että ennen mahdollisten uusien lainsäädäntöehdotusten tekemistä on tärkeää selvittää tarkasti ne kysymykset, jotka aiheuttavat merkittäviä ongelmia verkkokaupalle, ja puuttua näihin huolellisesti kohdennetuilla säännöksillä. Suomi pitää tärkeänä turvallisuutta ja luottamusta lisäävien toimien edistämistä sähköisessä kaupankäynnissä.

Alkuperämaaperiaate tulee myös huomioida sähköistä kaupankäyntiä koskevaa direktiiviä mahdollisesti uudistettaessa.

Vaikuttamistoimet

- Sähkökauppa-asioita komission DG Connectissa hoitaa mm. E-commerce team, jossa on edustajia myös Digital Single Market (F1) –yksiköstä.

Pakettijakelu

Postialalla seuraava EU:n laajuinen asia tulee olemaan DSM-strategiassa viitatut pakettijakeluun liittyvät toimenpide-ehdotukset. Vielä ei ole tiedossa, kuuluuko toimenpiteisiin uusia lainsäädäntöehdotuksia. Komissio on esittänyt, että rajat ylittävien lähetysten osalta lähetysprosessin läpinäkyvyyttä tulisi parantaa. Kohtuuhintaiset ja laadukkaat rajat ylittävät pakettipalvelut voivat lisätä kuluttajien luottamusta rajat ylittävään verkkokauppaan. Tällä hetkellä ongelmia on havaittu esimerkiksi pienten lähetysten kohtuuttomissa kustannuksissa ja yhteentoimivuudessa kuljetukseen osallistuvien toimijoiden välillä.

Käsittelyvaihe

Pakettijakeluun liittyvien toimenpiteiden osalta tarkka aikataulu ei ole vielä tiedossa. Tämänhetkisen tiedon mukaan toimenpide-ehdotukset tulisivat vuoden 2016 aikana.

Asian merkitys Suomelle ja Suomen tavoitteet

Lähtökohtaisesti Suomi kannattaa yhdennettyjen paketinjakelumarkkinoiden sähköisen kaupankäynnin edistämistä EU:ssa. Pakettimarkkinat toimivat Suomessa hyvin, joten Suomi ei toivo, että alan EU-sääntelyä lisättäisiin tai annettaisiin muita sitovia velvoitteita.

Kuluttajan näkökulmasta on kannatettavaa parantaa lähetysprosessin läpinäkyvyyttä, mutta olisi toivottavaa, että lisääntynyt sääntely yrityksille ei ilmenisi nousevina kuluttajahintoina. Mahdolliselle lisäsääntelylle tulee olla todellinen ja välttämätön tarve ja sen ei tulisi aiheuttaa tarpeetonta hallinnollista taakkaa viranomaisille tai alan toimijoille.

Vaikuttamissuunnitelma

- Komissiossa DG Growth'ssa postiasiat ovat yksikössä Public Interest Services (E2), johtaja Werner Stengg. Stengg on myös komission postityöryhmän puheenjohtaja.

- Postiala (lähinnä Posti Oy) pyrkii osaltaan vaikuttamaan pakettimarkkinoiden kehitykseen ja komission toimiin PostEurop-organisaation kautta. Postiyritykset vaikuttavat komissioon myös IPC:n (International Post Corporation) kokouksissa, joissa keskustellaan yksityiskohtaisemmin komission edustajien kanssa erilaisista palveluista, tuotantoprosesseista yms. Postiyritykset erityisesti Pohjoismaissa tekevät jatkuvasti tiivistä yhteistyötä, mutta suuremmassa mittakaavassa myös Euroopan muut maat ovat jokseenkin yksimielisiä alan tulevaisuudesta, jos keskusteluissa ovat mukana kaikkien maanosien valtioiden edustajia.

Säädösehdotukset televiestintäsääntöjen uudistamiseksi

Osana digitaalisten sisämarkkinoiden strategiaa (DSM) komission tavoitteena on arvioida uudelleen televiestinnän sääntelykehyksen toimivuutta. Euroopan unionissa viestintämarkkinoita sääntelee viisi sähköisen viestinnän direktiiviä (puitedirektiivi, valtuutusdirektiivi, käyttöoikeusdirektiivi, yleispalveludirektiivi, sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi) sekä niihin liittyvät kaksi asetusta. Sähköisen viestinnän direktiivit ovat pääosin täysharmonisoivia eli teleyrityksille ei saa kansallisessa lainsäädännössä asettaa niitä pidemmälle meneviä velvoitteita.

Komissio aikoo arvioida voimassa olevan sääntelyn muutostarpeita erityisesti siitä näkökulmasta, että edistyneiden digitaaliverkkojen ja uusien, innovatiivisten palvelujen kehittymiselle luotaisiin suotuisat ja tasapuoliset olosuhteet. Strategian mukaiset ehdotukset tulevat keskittymään 1) taajuuksien hallinnoinnin yhtenäistämiseen, 2) sääntelyn hajanaisuuden vähentämiseen 3) markkinatoimijoiden tasapuolisten toimintaedellytysten edistämiseen 4) kannustimien tarjoamiseen investointeihin nopeiden laajakaistaverkkojen osalta 5) sääntelyn institutionaalisen kehyksen tehostamiseen.

DSM-strategiassa korostetaan tarvetta radiotaajuuksien yhdenmukaisemmalle hallinnointijärjestelmälle unionin alueella. Strategiassa viitataan myös infrastruktuurikilpailun puutteeseen kiinteiden laajakaistaverkkojen alalla. Komission mukaan tarvitaan yksinkertaisempaa ja kohtuullisempaa sääntelyä sellaisia alueita varten, joilla esiintyy infrastruktuurikilpailua alueellisessa tai kansallisessa laajuudessa.

Lisäksi sääntelykehyksen uudistuksessa tarkastellaan, miten erityyppisille toimijoille voitaisiin tarjota tasapuoliset toimintaedellytykset niiltä osin kuin ne tarjoavat kilpailevia palveluja, esimerkiksi teleoperaattorit ja uudet internet-pohjaiset sähköisen viestinnän palvelut (esimerkiksi Skype, Whatsapp). Komission mukaan tärkeä ensiaskel tarvittaville uudistuksille on lokakuussa 2015 hyväksytty televiestinnän sisämarkkinoita koskeva asetus (ns. TSM-asetus), joka koskee verkon neutraliteettia ja verkkovierailua. Asetusta seuraa myöhemmin annettava komission täytäntöönpanoasetus liittyen tukkuhintasääntelyyn ja verkkovierailupalvelun tarjoamisesta koituvien kustannusten kattamista koskevaa mekanismiin. Komission alkuperäisen säädösehdotuksen mukaan asetuksen oli tarkoitus säännellä myös laajemmin sähköistä viestintää, mutta ehdotuksen muista osista luovuttiin niiden heikon valmistelun ja niiden sisältöä koskevien merkittävien erimielisyyksien vuoksi.

Parlamentin DSM-strategiaa koskevissa kannanotoissa on viime aikoina esiintynyt myös ehdotus eurooppalaisen sähköisen viestinnän regulaattorin perustamisesta. TSM-asetuksessa ei suoranaisesti esitetty euroregulaattorin luomista, mutta komissio halusi luoda EU:n yhteisen valtuutusmenettelyn ja harmonisoida taajuuksien käyttöehtoja ja lupaprosesseja. Neuvosto kuitenkin suhtautui ehdotuksiin varauksellisesti, eivätkä ne päätyneet lopulliseen kompromissitekstiin, jonka pohjalta asetus lopulta hyväksyttiin neuvoston ja parlamentin välillä.

Käsittelyvaihe

Komissio antaa säädösehdotukset televiestintäalan sääntelykehyksen uudistamiseksi vuoden 2016 aikana (viimeisten tietojen mukaan kesäkuun aikoihin). Komissio on syyskuussa julkaissut julkisen kuulemisen, joka koskee sähköisen viestinnän sääntelyjärjestelmää. Liikenne- ja viestintäministeriö laatii vastausta kuulemiseen, jossa se tuo esiin Suomen kantoja ja on lisäksi kertonut julkisesta kuulemisesta sidosryhmille, joista monet vastaavat siihen myös itse. Julkiseen kuulemiseen tulee vastata 7.12. mennessä.

Asian merkitys Suomelle ja Suomen tavoitteet

Asia on merkityksellinen Suomen viestintämarkkinoiden kehityksen ja norminpurkua koskevan poliittisen tavoitteen kannalta, sillä televiestintäverkkoja ja -palveluja koskevasta kansallisesta lainsäädännöstä merkittävä osa perustuu suoraan EU-direktiiveihin. Suomi on yleisesti sähköisen viestinnän sääntelyn suhteen katsonut, että toimivien sisämarkkinoiden edistäminen on kannatettava tavoite, eikä sitä tulisi vesittää liian raskaalla sääntelyllä. Suomen näkemyksen mukaan pitkälle harmonisoidulla televiestintäsektorilla tarvetta sääntelyn lisäämiselle ei ole, mutta mahdollisia muutostarpeita markkinoiden tehostamiseksi ja käyttäjien aseman parantamiseksi on luonnollisesti hyvä selvittää. Uudistustarpeiden arvioinnissa on olennaista huomioida Suomen kansallinen tavoite normien perkuusta ja siirtymisestä enenevästi raskaasta palvelukohtaisesta sääntelystä yleisempään sääntelyyn, käyttäjien asemaa heikentämättä. Esimerkiksi huomattavan markkinavoiman yksityiskohtainen sääntely puitedirektiivissä ja käyttöoikeusdirektiivissä tulisi korvata joustavammalla yleissääntelyllä, jota voitaisiin soveltaa jäsenvaltioiden erilaisilla markkinoilla ilman liiallista hallinnollista taakkaa. Samalla Suomi on kuitenkin korostanut, että monet digitaalisten sisämarkkinoiden esteet ovat muualla, muun muassa tekijänoikeuksia, sähköistä kauppaa ja arvonlisäverokäytäntöjä koskevissa kysymyksissä. Siltä osin kuin televiestinnän ja etenkin laajakaistaverkkojen sääntelyä kehitetään, se tulisi tehdä tavallisen kuluttajan lähtökohdista, ja eurooppalaisten yritysten kilpailukyvyn parantamiseksi erityisesti oikeusvarmuuden tärkeys sekä viestintämarkkinoiden kansainvälisyys olisi huomioitava mahdollisia uusia ehdotuksia annettaessa. Lisäksi sääntely on tärkeä pitää sellaisena, että se palvelee myös harvaanasuttujen ja syrjäisten jäsenmaiden käyttäjiä ja kotimaista viestintämarkkinakehitystä. Kuluttajansuojan yksityiskohtaisen sääntelyn sijasta Suomi kannattaa yleisen kuluttajansuojasääntelyn soveltamista kaikilla niillä alueilla, joilla se on mahdollista.

Suomi katsoo, että taajuuspolitiikassa harmonisointi on lähtökohtaisesti positiivinen asia kun puhutaan tietyn taajuusalueen käyttöönotosta unionin alueella, ja hyvä esimerkki tästä on onnistunut 800 MHz:n taajuusalueen käyttöönotto. Suomi kuitenkin korostaa, että kansallinen taajuus- ja toimilupapolitiikka on viestintäpalvelujen hinnan, laadun ja saatavuuden kannalta erittäin keskeinen tekijä. Koska jäsenvaltioiden markkinatilanne, maantieteellinen sijainti ja yhdyskuntarakenne ovat erilaisia, on selvää, että kansallisilla viranomaisilla on paras tietämys kunkin markkina-alueen ongelmista ja ratkaisukeinoista. Siten EU-sääntelyn tulisi jatkossakin mahdollistaa kansallinen päätäntävalta esimerkiksi verkkotoimilupien ehtojen ja tarkkojen aikataulujen osalta.

Suomi suhtautuu varauksellisesti euroregulaattorin perustamiseen. Tähänastisissa neuvotteluissa ei ole tullut esiin mitään konkreettista ehdotusta siitä, että TSM-asetuksen velvoitteiden täytäntöönpano edellyttäisi uuden viranomaisen perustamista. Uuden viranomaisen perustaminen lisäisi oletettavasti hallinnollista takkaa, mikä ei edistäisi digitaalisten markkinoiden toimivuutta ja yleistä kilpailukykyä EU:ssa. Lisäksi markkinatilanne, väestörakenne, kulutustottumukset ja maantieteellinen rakenne vaihtelevat merkittävästi eri maissa, ja kansallisilla viranomaisilla on yleensä paras tuntemus kunkin alueen erityispiirteistä.
Suomi kannattaa tasapuolisen sääntelykehyksen saavuttamiskeinojen selvittämistä, mutta korostaa, ettei selvityksen lopputulosta tulisi ennakoida tässä vaiheessa. Joka tapauksessa on selvää, ettei nykyistä verrattain raskasta televiestintäsektorin sääntelyä tulisi sellaisenaan kokonaisuudessaan ulottaa uusiin digitaalisten markkinoiden toimijoihin, kuten alustapalvelujen tarjoajiin.

Vaikuttamistoimet

- Suomi tekee yhteistyötä ja on lokakuussa tavannut liikenne- ja viestintäministeriön toimesta muiden pohjoismaiden edustajia liittyen sähköisen viestinnän sääntelyjärjestelmän uudistamiseen. Pohjoismaiden ministeriöt sekä mahdollisuuksien mukaan Baltian maiden ministeriöt valmistelevat yhteistä kannanottoa, joka on tarkoitus toimittaa komissiolle ja julkisuuteen vuodenvaihteessa. Pohjoismaiden sääntelyviranomaiset (Suomesta Viestintävirasto) ovat jo elokuussa julkaisseet yhteisen alustavan näkemyksen.

- TSM-asetuksessa tarkoitettujen täytäntöönpanosäädösten valmistelussa jäsenmaiden on olennaista vaikuttaa säädösten sisältöön sähköisen viestinnän kansallisten sääntelyviranomaisten yhteistyöelimen BEREC:n sekä komiteamenettelyn (viestintäkomitea CoCom) kautta. Asetuksen virallisen hyväksynnän yhteydessä Suomi jätti lausuman koskien ennen kaikkea verkkovierailusääntelyä koskevien täytäntöönpanosäädösten sisältöä ja aikataulua.

- Sähköisen viestinnän sääntelykehyksen uudistukseen liittyvät valmisteluaikataulut ja -foorumit eivät vielä ole selvillä. Tiedossa on kuitenkin, että Suomen vahvaa vaikuttamista tullaan tarvitsemaan ainakin seuraavissa toimielimissä: neuvoston työryhmä (teletyöryhmä), Euroopan komissio ja sähköisen viestinnän direktiivien mukainen komitea (viestintäkomitea CoCom) sekä muut komission alaiset sähköistä viestintää käsittelevät jäsenmaiden kokoonpanot (esimerkiksi radiotaajuusryhmä), Euroopan parlamentti (kaikki asiaa käsittelevät valiokunnat), sähköisen viestinnän viranomaisten sääntelyelin BEREC. Keskustelua on hyvä käydä kotimaisten sidosryhmien lisäksi myös EU-tasoisten sidosryhmien kattojärjestöjen kanssa (esimerkiksi telealan yritysten edustus ja kuluttajajärjestöt). Myös kansainvälisen sääntelykehityksen (esim. USA) seuraaminen suhteessa EU:ssa suunniteltuihin toimiin on tärkeää, sillä viestintämarkkina ja kuluttajien suosimat palvelut ovat luonteeltaan pitkälti kansainvälisiä.

- LVM valmistelee vastauksen komission julkiseen kuulemisen marraskuussa 2015 koordinoiden sidosryhmien kanssa sekä kannustaa sidosryhmiä ja toimijoita vastaamaan kuulemiseen.

- Komissiossa DG Connectissa asiaa hoidetaan osastolla B (Electronic Communications Networks & Services), jota johtaa Anthony Whelan. Regulatory Coordination & Users (B2) –yksikköä johtaa Vesa Terävä. Liikenne- ja viestintäministeriö tapaa avainhenkilöitä

mahdollisuuksien mukaan ja edustautuu aktiivisesti esimerkiksi teemaa koskevissa seminaareissa.

Audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin uudelleentarkastelu

Audiovisuaalisten mediapalvelujen meneillään oleva toimintaympäristön muutos on aiheuttanut tarpeen tarkastella uudelleen audiovisuaalisia mediapalveluja koskevaa direktiiviä (Direktiivi audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoamista koskevien jäsenvaltioiden tiettyjen lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta (2010/13/EU). Uudelleentarkastelu on sisällytetty digitaalisia sisämarkkinoita koskevaan strategiaan (DSM).

DSM-strategian mukaan komissio tulee tarkastelemaan sitä, tulisiko audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin soveltamisalaa laajentaa siten, että direktiivi koskisi myös niitä toimijoita ja sellaista toimintaa, joita ei tällä hetkellä pidetä direktiivin mukaisina audiovisuaalisina mediapalveluina tai jotka jäävät maantieteellisen sijainnin puolesta tällä hetkellä direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle. Lisäksi komissio tulee tarkastelemaan, miten tukea eurooppalaisten töiden tarjontaa tilausohjelmapalveluissa sekä erityisesti alaikäisten suojelua koskevia säännöksiä ja mainonnan sääntelyä.

Käsittelyvaihe

Komissiolta saadun viimeisimmän tiedon mukaan REFIT-asiakirja valmistuisi joulukuussa 2015 ja lainsäädäntöehdotus annettaisiin todennäköisesti vuoden 2016 toukokuussa.

Komission julkinen kuuleminen direktiivin uudelleentarkastelusta päättyi syyskuun lopussa 2015. Komission mukaan julkiseen kuulemiseen saatujen vastausten perusteella jäsenvaltioiden kannat poikkeavat toisistaan melko paljon. Erimielisyyttä on esimerkiksi soveltamisalan laajentamisesta, eurooppalaisten sisältöjen edistämistä koskevista kiintiöistä ja mainonnan sääntelystä. Osa jäsenmaista kannattaa tiukempaa sääntelyä (esimerkiksi direktiivin soveltamisalan laajentamista myös muihin AV-sisältöihin kuin mitä direktiivi tällä hetkellä kattaa) ja esimerkiksi eurooppalaisia sisältöjä koskevien kiintiöiden säilyttämistä. Osa jäsenmaista (Suomi mukaan lukien) kannattaisi liberaalimpaa linjaa, jossa voimassaolevaa sääntelyä kevennettäisiin eurooppalaisen AV-media-alan kilpailukyvyn edistämiseksi. Komissiolta saadun epävirallisen tiedon mukaan jäsenvaltioiden toisistaan voimakkaasti poikkeavien kantojen vuoksi direktiivin uudelleentarkastelu tulisi kohdistumaan siten vain muutamiin yksityiskohtiin, eikä perusteellista muutosta direktiiviin oltaisi tekemässä. Direktiivi nykyinen sisältö säilyisi siten pääosin ennallaan.

Asian merkitys Suomelle ja Suomen tavoitteet

Media-ala on voimakkaassa murroksessa. Kansallisten ja paikallisten pienten toimijoiden on toimittava kansainvälisten toimijoiden ristipaineessa. Direktiivin uudistuksen yhteydessä on tärkeää turvata kansallisten toimijoiden kilpailukyky sääntelyä keventämällä. AV-direktiivissä tehdään ero toisaalta perinteisen, lineaarisen televisionkatselun ja toisaalta tilausvideopalvelujen välillä. Perinteiseen televisiotoimintaan sovelletaan tilausvideopalveluja huomattavasti tiukempaa sääntelyä. Sääntelyn keventäminen perinteisen televisiotoiminnan puolelta on tärkeää, sillä Suomessa perinteiset televisiotoimijat ovat niitä, jotka myös investoivat uudenlaiseen, internetin kautta tarjottaviin AV-palveluihin. Lisäksi uusia toimijoita (esimerkiksi teleyritysten omia audiovisuaalisia tilauspalveluja), ja internetin kautta tarjottavia televisiopalveluja, ei ole tarkoituksenmukaista rasittaa yksityiskohtaisella sääntelyllä, kun toiminta on vasta kehittymässä. Yksityiskohtainen sääntely heikentää media-alan innovaatiotoimintaa myös Suomessa sekä heikentää laajemmin Euroopan media-alan kilpailukykyä suhteessa globaaleihin toimijoihin.

Suomen näkemyksen mukaan ensisijaisesti tulisi tarkastella, missä määrin nykyisen direktiivin velvoitteet ovat tarpeellisia ja keventää voimassaolevaa sääntelyä. Direktiivin uudistamisella tulisi ennen kaikkea korjata internet- ja lineaarisen audiovisuaalisen median sääntelyn epäsuhtaa purkamalla vanhaa televisiosääntelyä ja mahdollistamalla kaikin puolin joustava ja teknologiariippumaton sääntely-ympäristö alan uusille innovaatioille. Esimerkiksi mainonnan määrien (määrälliset ja mainonnan sijoittelua koskevat kysymykset) osalta Suomi kannattaa

lähestymistapaa, jossa tätä sääntelyä voitaisiin keventää. AV-direktiivin soveltamisalaa ei tulisi myöskään laajentaa koskemaan esimerkiksi käyttäjien luomaa sisältöä tai alustojen tarjoajia. Lisäksi tulisi tarkastella sitä, miten eurooppalaista ohjelmistotuotantoa voidaan edistää myös muiden, toimijoiden kannalta joustavampien keinojen kuin kiintiöiden avulla.

Mahdolliset sääntelytarpeet tulisi mieluiten pyrkiä ratkaisemaan alan itse- ja yhteissääntelyn keinoin. Muilta osin tulisi hyödyntää yleistä sääntelyä, esimerkiksi kuluttajansuojalainsäädäntöä, sekä pyrkiä vähentämään erillistä, vain audiovisuaalista media-alaa koskevaa erityissääntelyä. Suomen kantaa audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan sääntelyn uudistamistarpeiden osalta on tarkemmin linjattu valtioneuvoston kirjelmässä E 70/2013 vp.

Vaikuttamissuunnitelma

- Komissiossa asian valmistelusta vastaa Lorena Boix Alonso (Head of Unit, Converging media and content, DG Connect) ja Marcel Boulogne (Head of Sector, Audiovisual Media Services, Converging Media and Content).

- Viestintäpolitiikan osasto tapasi Brysselissä komission virkamiehiä koskien AV-direktiivin uudistamista 27.4.2015. Tarvittaessa toinen vierailu asian tiimoilta järjestetään viimeistään keväällä 2016, tapaamisia tarpeen mukaan komissiossa ja parlamentissa.

- LVM on vastannut julkiseen kuulemiseen syyskuussa 2015.

Digitaalisten mediasisältöjen arvonlisävero

Arvonlisäverodirektiivin (neuvoston direktiivi 2006/112/EY 2006 yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä) mukaan jäsenmaat saavat soveltaa kahta alennettua verokantaa (kuitenkin vähintään 5 %) erikseen arvonlisäverodirektiivissä määriteltyihin tuotteisiin ja palveluihin. Painetut lehdet ja kirjat kuuluvat direktiivissä määriteltyihin erityistapauksiin (liite III, kohta 6), joihin voidaan soveltaa alennettua verokantaa. Direktiivin mukaan digitaaliset mediasisällöt kuuluvat sen sijaan yleisen arvonlisäverokannan piiriin, sillä ne katsotaan direktiivissä sähköisiksi palveluiksi (liite II). Niihin ei voida siten soveltaa alennettua arvonlisäverokantaa.

DSM-strategian mukaan komissio pyrkii minimoimaan erilaisista arvonlisäverojärjestelmistä rajat ylittävälle sähköiselle kaupankäynnille aiheutuvan rasitteen, tarjoamaan tasapuoliset toimintaedellytykset EU:n yrityksille ja varmistamaan, että arvonlisäverotulot päätyvät sille jäsenvaltiolle, jossa kuluttaja on. Strategian mukaan komissio aikoo myös selvittää, miten tiettyjen sähköisten palvelujen, kuten sähköisten kirjojen ja verkkojulkaisujen, verokohtelua tulisi käsitellä arvonlisäveron yleisen uudistamisen yhteydessä.

Käsittelyvaihe

DSM-strategian mukaan komissio tekee vuoden 2016 aikana lainsäädäntöehdotuksia, joilla kevennetään erilaisista arvonlisäverojärjestelmistä yrityksille aiheutuvaa hallinnollista rasitetta.

Asian merkitys Suomelle ja Suomen tavoitteet

Hallitusohjelmassa todetaan seuraavasti: ”Vaikutetaan EU:ssa, jotta arvonlisäverodirektiivi mahdollistaisi alennetun verokannan soveltamisen myös digitaalisiin sisältöihin.”

Suomi suhtautuu siten myönteisesti siihen, että digitaalisten mediasisältöjen arvonlisäveroa alennettaisiin. Media-alan näkökulmasta verokantojen ero on ongelmallinen. Verokantojen eroavaisuudet eivät kannusta kehittämään ja etsimään digitaalisiin sisältöihin perustuvia uusia toimintamalleja, mikä heikentää media-alan kilpailukykyä suhteessa esimerkiksi kansainvälisiin

toimijoihin. Lisäksi digitaalisten sisältöjen korkeampi arvonlisäverotus ei kannusta kuluttajia kokeilemaan uudenlaisia tapoja kuluttaa mediatuotteita, kuten digitaalisia lehtiä ja kirjoja.

Suomen kannan mukaan mediatuotteiden arvonlisäverotuksen tulisi olla teknologiariippumatonta, jotta kaikilla toimijoilla olisi tasapuoliset mahdollisuudet toimia mediamarkkinoilla. Arvonlisäverodirektiiviä tulisi näin ollen muuttaa siten, että se mahdollistaisi alennetun verokannan soveltamisen myös digitaalisiin sisältöihin.

Vaikuttamissuunnitelma

- Suomessa asian valmistelusta vastaa valtiovarainministeriö

- Suomen kanssa samalla linjalla olevia maita ovat ainakin Luxemburg ja Ranska sekä todennäköisesti myös Pohjoismaat. Ranska ja Luxemburg eivät olleet noudattaneet yhteistä arvonlisäverojärjestelmää alentaessaan digitaalisten lehtien arvonlisäveroa. EU-tuomioistuin antoi asiaa koskevan päätöksen 5.3.2015, jossa se vahvisti komission näkemyksen, jonka mukaan digitaaliset sisällöt luetaan sähköisiksi palveluiksi, joihin ei voida siten soveltaa alennettuja verokantoja.

- LVM pyrkii vaikuttamaan asiaan EU:n tasolla eri yhteyksissä, joissa asia voidaan ottaa esille, esimerkiksi DSM:n yhteyteen perustettavassa High Level Groupissa.

Tietoturvallisuus, tietosuoja ja luottamus digitaalisiin palveluihin

Tietoturvallisuus, tietosuoja ja luottamus digitaalisiin palveluihin on EU-tasolla nostettu yhdeksi digitaalisten sisämarkkinoiden peruspilareista. Komissio on maininnut DSM-strategiassaan keskeisimmiksi luottamusta vahvistaviksi toimiksi:

1. verkko- ja tietoturvadirektiivin hyväksymisen,
2. yleisen tietosuoja-asetuksen hyväksymisen,
3. sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin uudelleentarkastelun sekä
4. tietoturvallisten eurooppalaisten tuotteiden tarjontaa parantavan yhteistyöohjelman julkisen ja yksityisen sektorin välillä.

1) Parhaillaan käsittelyssä on verkko- ja tietoturvan korkeaa tasoa koskeva direktiiviehdotus (NIS-direktiivi, KOM(2013) 48 lopullinen). Direktiivi velvoittaisi soveltamisalaan kuuluvia yrityksiä ottamaan käyttöön riskienhallintakäytänteitä tietoturvariskien hallitsemiseksi sekä raportoimaan tietoturvaloukkauksista. Lisäksi direktiivi edellyttää jäsenvaltioita tiivistämään yhteistyötään tietoturvallisuuden varmistamiseksi sisämarkkinoilla.

2) Komission mukaan kaikille EU-kansalaisille tulee turvata henkilötietojen korkea suoja riippumatta heidän kansalaisuudestaan tai asuinpaikastaan. Tietosuojalainsäädännön uudistamisella varmistetaan, että henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan yhdenmukaisia ja ajantasaisia sääntöjä koko unionissa.

3) Komissio tulee tarkastelemaan sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin muutostarpeita sen jälkeen kun yleinen tietosuoja-asetus on hyväksytty. Tarkoituksensa on turvata EU-kansalaisten tietosuojan korkea taso ja erilaisten palveluntarjoajien tasapuolinen kohtelu. Erityisesti arvioidaan sen tarkoituksenmukaisuutta, että direktiivin soveltamisalaan kuuluvat ainoastaan teleyritykset mutta eivät uudenlaisia viestintäsovelluksia tarjoavat tietoyhteiskunnan palveluntarjoajat (niin sanotut Over The Top service providers, OTT).

4) Komissio ehdottaa strategiassa yhteistyötä julkisen ja yksityisen sektorin välillä tietoturvallisten eurooppalaisten tuotteiden saatavuuden parantamiseksi (public-private-partnership, PPP). Komissio on ilmoittanut julkaisevansa tarkemman ehdotuksensa marraskuun lopussa ja laittavansa sen lausuntokierrokselle. Ennakkotietojen mukaan komissio varaa ohjelmaan 150 miljoonaa euroa, joilla rahoitettaisiin tietoturvallisten tuotteiden saatavuutta

parantavia kehityshankkeita. Kansallisella tasolla tietoturvastrategia on yksi toimenpiteistä hallituksen kärkihankkeessa digitaalisen liiketoiminnan kasvuympäristön rakentamiseksi

Käsittelyvaihe

NIS-direktiiviehdotus on parhaillaan kolmikantaneuvotteluissa. Komissio antoi ehdotuksensa helmikuussa 2013 ja sitä on käsitelty neuvoston televiestintä- ja tietoyhteiskunta-asioiden työryhmässä. Parlamentti äänesti ehdotuksesta 13.3.2014 ensimmäisen kerran. Jäsenmaat ovat Coreper-kokouksessa 13.11.2015 saavuttaneet sovun direktiivin artiklakohtaisesta sisällöstä ja neuvottelumandaatista parlamentin kanssa käytäviin neuvotteluihin. Jäsenmaiden tavoitteena on saada direktiivi hyväksytyksi vuoden loppuun mennessä.

Tietosuoja-asetus ehdotus on parhaillaan kolmikantaneuvotteluissa. On ennakoitu, että asetus voitaisiin hyväksyä vuoden 2015 loppuun mennessä (oikeusministeriö vastaa valmistelusta).

Komissio tulee tarkastelemaan sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin muutostarpeita sen jälkeen kun yleinen tietosuoja-asetus on hyväksytty.

Komissio on ilmoittanut julkaisevansa tarkemman ehdotuksensa julkisen ja yksityisen sektorin välisestä tietoturvallisten tuotteiden kehittämishankkeesta marraskuun lopussa ja laittavansa sen lausuntokierrokselle.

Asian merkitys Suomelle ja Suomen tavoitteet

Suomen hallitusohjelma ja sen toimeenpanosuunnitelma ovat linjassa komission DSM-strategian luottamuksen lisäämiseen tähtäävien tavoitteiden kanssa. Suomen hallitus korostaa ohjelmassaan niitä positiivisia vaikutuksia, joita digitaalisen liiketoiminnan kehittyminen voi yhteiskunnassa saada aikaan. Hallitusohjelman mukaisena kärkihankkeena Suomeen rakennetaan digitaalisen liiketoiminnan kasvuympäristö ja yhtenä hankkeen keskeisenä toimenpiteenä valmistellaan ja toimeenpannaan luottamusta internetiin sekä digitaalisiin toimintatapoihin lisäävä kansallinen tietoturvastrategia.

Kansallisen tietoturvastrategia painottuu kilpailukyvyn ja vientiedellytysten varmistamiseen, EU:n digitaalisten sisämarkkinoiden kehittämiseen sekä yksityisyyden suojan ja muiden perusoikeuksien kehittämiseen. Strategia tähtää muutokseen, jonka tuloksena tietoturva on sisäänrakennettu erilaisiin järjestelmiin, päätelaitteisiin ja palveluihin. Strategialla puututaan luottamusta heikentäviin ilmiöihin, kuten tietoturvaloukkauksiin ja laajamittaisiin yksityisyyden suojan loukkauksiin verkoissa. Strategian osana toteutetaan ja NIS-direktiivin edellyttämät lainsäädäntömuutokset ja arvioidaan kansallisen sääntelyn vaikutukset kansalaisten ja yritysten mahdollisuuksiin hyödyntää tietotekniikan mahdollistamia palveluja ja liiketoimintamalleja turvallisesti. Strategialla pyritään myös lisäämään kaupallisten tiedon salaus- ja suojausmenetelmien tarjontaa ja käyttöä sisämarkkinoilla.

Verkko- ja tietoturvallisuutta koskevan direktiiviehdotuksen osalta Suomi pitää kannatettavana tavoitetta turvata verkko- ja tietoturvallisuuden korkea taso Euroopan unionin alueella. Suomi kuitenkin katsoo, että jäsenmaiden tulisi hyödyntää olemassa olevia yhteistyömuotoja tehokkaammin parantaakseen verkko- ja tietoturvaa. Tietoturvan parantamiseksi olisi olennaista kehittää turvallisten tieto- ja viestintäteknisten tuotteiden saatavuutta ja käyttöä EU:n sisämarkkinoilla. Sen sijaan pakottavien tiedonkeruu- ja raportointimekanismien sekä riskienhallintavaatimusten hyödyllisyyttä on syytä arvioida siitä näkökulmasta, parantavatko raportointivelvoitteet todella tietojärjestelmien haltijoiden kykyä huolehtia tietoturvastaan vai tuottavatko raportointimekanismit tarpeetonta hallinnollista taakkaa ilman selvyyttä tiedonkeruun synnyttämistä hyödyistä tietojärjestelmien haltijoiden tietoturvan paranemiseksi.

EU:ssa neuvotellaan parhaillaan komission ehdotuksesta yleiseksi tietosuoja-asetukseksi. Ehdotus annettiin keväällä 2012. Epäviralliset kolmikantaneuvottelut ehdotuksesta ovat käynnissä. Suomi on pitänyt tervetulleena komission ehdotusta EU:n tietosuojalainsäädännön oikeudellisen kehikon uudistamiseksi. On tärkeää, että Euroopan unionin henkilötietoja koskevaa lainsäädäntöä yhdenmukaistetaan ja yksinkertaistetaan siten, että samalla säilytetään tietosuojan korkea taso. Koska kyseessä on suoraan sovellettava asetus, tulee se voimaantullessaan yhdenmukaistamaan

eurooppalaista tietosuojasääntelyä, joka tällä hetkellä muodostuu 28 jäsenvaltion varsin epäyhtenäisestä sääntelystä. Sääntelyn yhdenmukaistaminen asetuksella on omiaan tukemaan rajat ylittävän toiminnan sujuvuutta sisämarkkinoilla.

Sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin uudelleentarkastelun yhteydessä Suomi pitää tärkeänä arvioida keinoja ulottaa viestinnän välittäjän vastuu yksityisyyden suojasta ja tietoturvasta teknologianeutraalisti teleyrityksistä kaikkiin viestinnän välittäjiin koko EU:n alueella (valtioneuvoston kirjelmä E21/2015). Suomessa tällainen teknologianeutraali ja tasapuolisen kohtelun mahdollistava lainsäädäntömuutos tehtiin 1.1.2015 voimaan tulleessa tietoyhteiskuntakaaressa. Lisäksi hallitus on pitänyt tärkeänä etsiä EU-tasolla pelisääntöjä sille, missä määrin viestinnän luottamuksellisuutta voidaan rajoittaa toisen jäsenvaltion toimin (E21/2015).

Komission tarkemmat suunnitelmat liittyen julkisen ja yksityisen sektorin tietoturvayhteistyöhön eivät ole vielä tiedossa. Kansallisella tietoturvastrategialla pyritään lisäämään kaupallisten tiedon salaus- ja suojausmenetelmien tarjontaa ja käyttöä sisämarkkinoilla. Kansallisessa strategiassa tullaan painottamaan luottamusta heikentävien markkinaesteiden poistamista eikä sen toimeenpanoon ole budjetoitu julkista rahaa esim. julkisiin hankintoihin kohdennettavaksi.

Yleisesti Suomi pitää tärkeänä, että tietoturvan sisämarkkinaulottuvuutta vahvistetaan. Tietoteknistä ympäristöä ei tule nähdä uhkana. Tietoturvallisiin ICT-hyödykkeisiin liittyvät valtavat taloudelliset mahdollisuudet jäävät usein EU:n ulkopuolisten markkina-alueiden hyödynnettäviksi. EU:sta tulisi tehdä maailman luotetuimpien ICT-hyödykkeiden markkina-alue.

Vaikuttamissuunnitelma

- Osana hallituksen kärkihanketta ja tietoturvastrategiaa valmistellaan strategiset linjaukset liittyen EU:n sisämarkkinoita vahvistavaan verkko- ja tietoturvapolitiikkaan. Esitykset huomioidaan valmisteltaessa Suomen kantaa valtioneuvostossa ja eduskunnassa EU:n verkko- ja tietoturvadirektiiviehdotuksen sekä muiden mahdollisten lainsäädäntöehdotusten yhteydessä.

- Tietoturvastrategian laatimisen ja toimeenpanon yhteydessä käydään laaja-alaisia keskusteluja konkreettisten toimenpiteiden ja hankkeiden määrittämiseksi sekä kansallisella että EU-tasolla, erityisesti komission DG Connectin virkamiehistön kanssa. Komissiossa DG Connectissa asiaa hoitavan osaston H (Digital Society, Trust & Security) johtaja on Paul Timmers. Yksikön Trust & Security (H4) johtaja on Jakub Boratynski.

- Digitaalisen liiketoiminnan kärkihankkeesta ja tietoturvastrategian valmistelusta johtuvat strategiset linjaukset viestitään vastauksessa komission kuulemiseen julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöstä (kuuleminen käynnistyy joulukuussa 2015)

- Myös EU:n verkko- ja tietoturvaviraston ENISA:n johdon sekä jäsenvaltioiden edustajista koostuvan johtokunnan kanssa käydään keskusteluja kansallisesti määritettävien strategisten tavoitteiden mukaisesti niiden huomioimiseksi ENISA:n työohjelmissa ja muissa toimintaa ohjaavissa asiakirjoissa.

- Euroopan parlamentin jäseniä tavataan tarvittaessa ja selvitetään vaikuttamismahdollisuuksia parlamentissa.

Tiedon vapaa liikkuvuus

Osana digitaalisten sisämarkkinoiden strategiaa (DSM) komissio aikoo ehdottaa tiedon vapaata liikkuvuutta koskevaa aloitetta. Aloitteella puututaan muihin kuin henkilötietojen suojeluun liittyviin tiedon liikkuvuuden esteisiin EU:ssa sekä perusteettomiin datan sijaintia koskeviin rajoituksiin datan varastoinnin ja käsittelyn yhteydessä. Tavoitteena on digitaalitalouden

kasvuedellytysten parantaminen. Tällä hetkellä markkinat ovat hajanaiset pilvipalveluiden, massadatan ja esineiden internetin suhteen.

Ehdotuksessa käsiteltäisiin datan omistajuuteen, yhteentoimivuuteen, käytettävyyteen ja saatavuuteen liittyviä kysymyksiä. Aloitteella pyritään myös edistämään julkisen datan saatavuutta innovoinnin tueksi. Komissio aikoo lisäksi käynnistää eurooppalaisen pilvipalvelualoitteen, joka koskee muun muassa pilvipalvelujen sertifiointia ja palvelusopimuksia.

Komission mukaan tietosuojalainsäädännön uudistamisella varmistetaan, että henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan yhdenmukaisia ja ajantasaisia sääntöjä koko unionissa. Tarpeettomat datan sijaintia EU:n sisällä koskevat rajoitukset olisi poistettava.

Tiedon vapaata liikkuvuutta koskeva aloite liittyy läheisesti hallitusohjelman kärkihankkeen toimenpiteeseen suurten tietoaineistojen hyödyntämisestä ja ns. omadataan perustuvista kokeiluista.

Käsittelyvaihe

Datan vapaata liikkuvuutta koskeva aloite on tarkoitus antaa vuonna 2016. Mahdollisen julkisen kuulemisen tarkemmasta aikataulusta ei ole vielä tietoa.

Asian merkitys Suomelle ja Suomen tavoitteet

Suomi suhtautuu myönteisesti komission tavoitteisiin liittyen tiedon vapaan liikkuvuuden aloitteeseen. Suomi pitää tärkeänä, että eri aloitteiden avulla kannustetaan datan keräämiseen ja hyödyntämiseen liittyviä omadataan ja yritysten välisen datan jakamisen uusia liiketoimintamalleja. Samalla Suomi pitää tärkeänä EU:n tietosuojauudistusta koskevien neuvottelujen loppuunsaattamista ja tietosuojasääntelyn ajantasaisuutta, vahvuutta ja yhdenmukaisuutta.

Henkilötietojen hyödyntämisessä lähtökohtana tulee olla kansalaisten saama hyöty, suostumus omien tietojen käsittelyyn sekä tietosuojan kunnioittaminen. Parantamalla yhteistyössä luottamusta tietosuojaan, voidaan edistää kansalaisten ja yritysten halua antaa omat tietonsa toisille yrityksille uudenlaisen liiketoiminnan ja palvelujen käyttövoimaksi.

On tärkeää, että yritykset ovat tietoisia uudistuvan tietosuojasääntelyn vaikutuksista ja tiedon hyödyntämisen mahdollisuuksista liiketoiminnassa.

Vaikuttamissuunnitelma

- Hallituksen massadatan hyödyntämistä edistävässä kärkihankkeessa huomioidaan myös EU-tason vaikuttaminen sekä pyritään hyödyntämään mahdollisuudet tuoda esille Suomen kehitystoimia ja osaamista aihepiirissä.

- Komissiossa aloitetta valmistellaan DG Connectissa, jossa Data Value Chain -yksikön johtaja on Márta Nagy-Rothengass. Samassa yksikössä Kimmo Rossi toimii tehtävässä Head of Sector, Research and Innovation Execution in DVC (Data Value Chain). Vuorovaikutusta komission suuntaan on aloitettu suoraan virkamiestasolla. Keskusteluja käydään myös yhteisillä foorumeilla kuten marraskuussa järjestettävässä European Data Forumissa.

- Yrityksiä kannustetaan osallistumaan aiheeseen liittyviin konsultaatioihin sekä tarkastellaan EU-tason yhteistyömahdollisuuksia alan verkostoissa.

LIITTEET

Asiasanat	audiovisuaaliset palvelut, Euroopan digitaalistrategia, lentoliikenne, liikennepolitiikka, sähköinen viestintä, tieliikenne, viestintäpolitiikka, älyliikenne, tietoliikenne
Hoitaa	**LVM**
Tiedoksi	ALR, EUE, LIIK, OKM, OM, SM, STM, TEM, TRAFI, UM, VM, VNK, YM